

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

ТЕПЛЮК МАРІЯ АНАТОЛІЇВНА

УДК 658.51:005.2:663.4 (043.3) (477)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСАМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА
(за матеріалами підприємств пивоварної промисловості України)

Спеціальність 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
Швиданенко Генефа Олександрівна
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
завідувач кафедри економіки підприємств

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Марченко Валентина Миколаївна
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
професор кафедри економіки і підприємництва

кандидат економічних наук, доцент
Шаманська Олена Ігорівна
ДВНЗ «Вінницький національний аграрний університет», декан факультету економіки та підприємництва

Захист відбудеться «17» травня 2017 р. о 16⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.03 у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03057, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьман» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49 г, ауд. 601.

Автореферат розісланий «14» квітня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук, професор

А. В. Федорченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Динамічні умови ринкового середовища вимагають від суб'єктів господарювання сучасних підходів до управління ресурсами підприємства. Досвід успішних компаній свідчить, що їх здатність використовувати ресурсну базу шляхом нарощення ресурсної цінності, дозволяє сформуванню принципово нові ключові компетентності, а вміння створювати таку цінність трансформується у стійкі конкурентні переваги. Відсутність стабільних джерел надходження ресурсів, політики раціоналізації ресурсовикористання, програми ідентифікації елементів ресурсного портфеля та регулюючих норм процесу забезпечення ресурсами діяльності підприємства зумовили актуальність проблематики дослідження. Диспропорції дуалістичних ресурсних характеристик, бар'єри залучення ресурсів, специфіка оцінювання впливу кожного елементу ресурсного портфеля на результативність функціонування суб'єктів господарювання, підтверджують об'єктивну необхідність формування комплексного підходу щодо ефективного управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємства.

У зв'язку з цим, актуальним є дослідження теоретичних і методичних підходів до розвитку суб'єктів господарювання на засадах активізації інтелектуалізації підприємництва та розробки інструментарію формування ефективної моделі управління ресурсозабезпеченням їх господарської діяльності. Ця проблематика посіла важливе місце в роботах як зарубіжних, так і вітчизняних авторів, серед яких варто виділити: Дж. Акерлофа, Дж. Барні, Е. Брукінг, В. Базилевича, О. Бутніка-Сіверського, Р. Гранта, П. Друкера, Д. Коллінза, В. Лаврененко, К. Маркса, А. Маршала, В. Марченко, Л. Петренко, Й. Русса, І. Репіну, А. Сміта, С. Спінеллі, Є. Смирнова, Д. Тіса, Г. Швиданенко, Н. Шевчук, О. Шаманську та інших. Враховуючи фундаментальні наукові здобутки наведених авторів, варто зазначити наявність ряду фрагментарних результатів щодо завдань забезпечення ресурсами діяльності підприємства. В цьому зв'язку потребують уточнення питання щодо: поглиблення категоріального апарату пов'язаного з розвитком ресурсних теорій, формування та використання ресурсного портфеля, методичних засад удосконалення підсистеми управління ресурсозабезпеченням господарської діяльності підприємств і інструментарію оцінювання її ефективності.

Актуальність окреслених питань і невирішеність ряду аспектів методичного та прикладного характеру щодо підвищення ефективності ресурсозабезпечення діяльності підприємства зумовили вибір теми, визначили мету, завдання, об'єкт, предмет і логіку дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно плану науково-дослідних робіт кафедри економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за темами: «Теоретичні, науково-методичні та прикладні засади ефективності функціонування і розвитку підприємств» (державний реєстраційний номер 0111U002614) та «Неоекономіка та імперативи розвитку підприємництва» (державний реєстраційний номер 0116U001555), у межах яких особисто автором поглиблено теоретичні засади забезпечення ресурсами діяльності підприємства та

розроблено практичні рекомендації щодо формування ефективної моделі управління ресурсозабезпеченням їх господарської діяльності.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в поглибленні теоретичних положень, методичних засад і розробці прикладних рекомендацій щодо формування та впровадження ефективної функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств пивоварної промисловості України на основі комплексного дослідження сучасних тенденцій розвитку та перспектив підвищення їх результативності. Відповідно до зазначеної мети в роботі поставлені та вирішені такі завдання:

- ✓ ідентифікувати теоретичні підходи до визначення економічної категорії «ресурси» та дефініцій «стратегічні ресурси», «ресурсний потенціал», «ресурсне забезпечення» і «трансцендентні ресурси»;
- ✓ систематизувати елементні складові ресурсного портфеля, базуючись на принципах управління забезпеченням ресурсами діяльності підприємства;
- ✓ вдосконалити методичні підходи до формування функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств;
- ✓ адаптувати до практичного використання методичний базис комплексного оцінювання ефективності забезпечення ресурсами діяльності підприємства;
- ✓ дослідити особливості та головні тенденції розвитку підприємств пивоварної промисловості України;
- ✓ здійснити діагностику рівня забезпечення ресурсами діяльності підприємств пивоварної промисловості України;
- ✓ обґрунтувати доцільність імплементації запропонованої моделі управління забезпеченням ресурсами діяльності підприємств пивоварної промисловості;
- ✓ визначити прогностичний рівень ефективності забезпечення ресурсами діяльності досліджуваної вибірки підприємств.

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення ресурсами діяльності підприємств у сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів підвищення ефективності ресурсозабезпечення діяльності підприємств.

Методи дослідження. Методична основа дисертації базується на сучасних ресурсних теоріях, які надають змогу дослідити процеси забезпечення ресурсами господарської діяльності підприємств із урахуванням динамічних змін ринкового середовища.

У роботі використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: *історичний* – в процесі вивчення сучасних поглядів на розуміння ресурсів підприємства в економічній теорії; *методи структурного аналізу* – для впорядкування понятійного апарату забезпечення ресурсами діяльності підприємств; *методи наукового узагальнення* – при систематизації різноманітних елементних комбінацій ресурсного портфеля; *методи системного аналізу* – для побудови функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств; *методи порівняння та аналізу трендів* – для дослідження тенденцій розвитку підприємств пивоварної промисловості України з виокремленням можливих напрямів застосування

зарубіжного досвіду щодо вдосконалення ресурсозабезпечення їх господарської діяльності; *методи аналізу ієрархій Т.Саати* – для декомпозиції ресурсного портфеля та при поетапному оцінюванні вагомості його елементів; *методи фінансового та індексного аналізу* – для аналітичного оцінювання фінансово-економічної діяльності досліджуваних пивоварних підприємств; *методи стратегічного аналізу* – для оцінювання рівня забезпечення ресурсами діяльності підприємств пивоварної промисловості; *прогностичні методи* – для обґрунтування очікуваних результатів імплементації авторських пропозицій в практику господарювання пивоварних підприємств.

Інформаційною базою дослідження стали вітчизняні й зарубіжні джерела наукової інформації (монографії, статті, тези доповідей, збірники наукових праць і наукові журнали), нормативно-правові акти України, матеріали Державної служби статистики України, періодичні видання, публічні звіти підприємств та їх об'єднань, дані офіційних сайтів у мережі Інтернет, а також результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукові положення дисертації у своїй сукупності розв'язують наукове завдання ефективного забезпечення ресурсами діяльності підприємств задля їх динамічного розвитку та формування стійких конкурентних переваг. Найсуттєвішими результатами дисертації, що формують наукову новизну та виносяться на захист, є такі:

вперше:

– запропоновано теоретико-методичний підхід до формування функціональної підсистеми ефективного забезпечення ресурсами діяльності підприємства, яка створюється у конкурентному бізнес-середовищі на засадах організаційної здатності перетворювати динамічні можливості, з урахуванням його типу і пріоритетів розвитку, на трансцендентні ресурси в межах систематизованої сукупності традиційних, інтелектуальних і компетентнісних (управлінських і ментальних) складових ресурсного портфеля та передумов його оптимізації;

удосконалено:

– структуру традиційних та інтелектуальних ресурсів із встановленням взаємозв'язків, притаманних процесу функціонування підприємства на основі моделі ресурсної трансформації з виокремленням статичного та динамічного ефектів, що, на відміну від існуючих, базуються на концептуальних засадах ресурсної асиметрії;

– процедуру розробки моделі функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням господарської діяльності, яка, на відміну від існуючих, формується на основі симбіозу традиційних, інтелектуальних та компетентнісних *ресурсів*, узгодженої до стратегічних пріоритетів підприємства;

– науково-методичний інструментарій оцінювання ефективності забезпечення ресурсами діяльності підприємства з використанням матриці VRIO та RBV-аналізу на основі обґрунтування ключових індикаторів вагомості елементів ресурсного портфеля, що, на відміну від існуючих, дозволяє врахувати двоїсту властивість ресурсів;

– концептуальний підхід до обґрунтування передумов виникнення та ідентифікації ризиків у процесі ресурсозабезпечення господарської діяльності, що пов'язані з діалектикою оцінювання елементів ресурсного портфеля на основі графоаналітичної моделі за допомогою адаптації методу ієрархій Т.Сааті, в межах якого запропоновано заходи, спрямовані на зниження їх негативного впливу на ефективність функціонування суб'єкта господарювання;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат визначення економічної сутності категорій «ресурси» та понять «стратегічні ресурси», «ресурсний потенціал», «ресурсне забезпечення», для яких запропоновано авторське визначення, що підкреслює їх ресурсну генезу та ціннісну сутність. Також проведено етимологічну структурування суміжних ресурсних термінів, а саме: фінансових, матеріальних, людських, клієнтських, організаційних, управлінських, технологічних, трансцендентних та ментальних;

– механізми менеджменту в контексті управління забезпеченням ресурсами діяльності підприємств, що дозволяють дефрагментувати основні напрямки розвитку ресурсного потенціалу, з метою оптимізації процесів побудови раціонального ресурсного портфеля;

– адаптивна модель ефективного забезпечення ресурсами діяльності підприємства, яка є послідовною відповідно до циклу PDCA («Plan-Do-Check-Act») і формується залежно від зваженого використання традиційних та інтелектуальних компонентів ресурсного портфеля з урахуванням концепції синтезу.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання для удосконалення функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств пивоварної промисловості. Основні наукові положення дисертації доведені до рівня методичних розробок і прикладного інструментарію, що надає змогу підвищити ефективність забезпечення ресурсами діяльності підприємств.

Розроблені методичні рекомендації щодо удосконалення функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств пивоварної промисловості були використані в діяльності ПАТ «Оболонь» (довідка № 356 від 24.10.2016 р.). Рекомендації щодо підвищення ефективності забезпечення ресурсами підприємства були застосовані в діяльності ДП ПАТ «Оболонь» «Пивоварня Зіберта» (довідка № 125 від 07.11.2016 р.). Прикладне значення розробок підтверджується також їх упровадженням у практичну діяльність ТОВ «Преміум-Бар» (довідка № 249 від 22.11.2016 р.), найбільшу цінність для якого мають розроблені методичні рекомендації щодо оцінювання ефективності забезпечення ресурсами його господарської діяльності.

Ключові методичні положення та результати дослідження використовуються у навчальному процесі ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» при викладанні дисциплін: «Економіка підприємства», «Управління ресурсами підприємства» і «Управління конкурентоспроможністю підприємства» (довідка від 10.01.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою. Результати наукового дослідження, що виносяться на захист, отримані автором особисто та відображають індивідуальний підхід до вирішення завдань з удосконалення процесів управління матеріальними ресурсами підприємства. Наукові положення, висновки і рекомендації, які виносяться на захист, здобуто автором самостійно та викладено в його наукових працях.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати, дисертаційної роботи доповідались та одержали позитивну оцінку на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Формування інноваційної економіки: світовий досвід та вітчизняні реалії» (м. Херсон, 12-13 грудня 2014 р.), «Проблеми сталого розвитку економіки України в умовах інтеграційних процесів» (м. Ужгород, 5-6 грудня 2014 р.), «Проблеми сучасної економіки» (м. Запоріжжя, 11-12 вересня 2015 р.), «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (м. Одеса, 25-26 вересня 2015 р.), «Ресурсний потенціал регіонів України: стан та напрями розвитку» (м. Львів, 29-30 січня 2016 р.), «Стратегії, проблеми та регулювання економічних систем в умовах макроекономічної нестабільності» (м. Миколаїв, 18-19 березня 2016 р.), «Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 29-30 березня 2016 р.).

Публікації. Основні результати і висновки дисертації опубліковано у 15 наукових працях загальним обсягом 5,5 д.а, з них 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 4 – у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 – у науковому виданні, яке включено до міжнародних наукометричних та 7 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 200 сторінок друкованого тексту, в тому числі 75 рисунків на 52 сторінках, 50 таблиць на 54 сторінках, 8 додатків на 8 сторінках. Список використаних джерел містить 185 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих наукових результатів, наведено відомості щодо їх апробації.

У **розділі 1 «Теоретико-методичні засади ефективності забезпечення ресурсами діяльності підприємства»** розглянуто предметне поле дослідження, наведено його сутнісну характеристику; уточнено категоріальний апарат традиційних, інтелектуальних і компетентнісних ресурсів; обґрунтовано основні методичні аспекти управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств відповідно до ринкових умов господарювання.

У роботі, на основі узагальнення підходів до визначення сутності категорії «ресурси», було зосереджено увагу на питаннях ідентифікації стратегічних ресурсів, що обумовлюється складністю та варіативністю організаційних форм

ведення господарської діяльності. В контексті реляційної концепції, найважливішим стратегічним ресурсом є *час* і *простір*, мережевий розподіл яких зумовлює процес перетворення динамічних можливостей на трансцендентні ресурси. Досліджуючи парадигму формування ресурсозабезпечення діяльності підприємства в контексті ресурсних теорій, доцільно виокремити чотири вектори процесу управління ресурсами, а саме: факторами виробництва, ресурсними потоками, ресурсним потенціалом і стратегічними ресурсами, які у сукупності формують здатності, компетенції та цінності (рис.1).

Рис.1. Парадигма формування ресурсозабезпечення діяльності підприємства у контексті ресурсної теорії Джерело: Розроблено автором

Еволюція трактувань сутності ресурсів підприємства та узагальнення наукових точок зору свідчать, що наявні ресурсні концепції не повною мірою враховують особливості сучасного ринкового середовища. *Класична концепція* пояснює природу формування стійкої конкурентної переваги та ключові вимоги до ресурсів за критеріями: *цінність, незамінність, рідкісність, складність відтворення*. Теорія *динамічних можливостей* наголошує на необхідності адаптації до динамічних можливостей ринкового середовища за рахунок створення інноваційних ресурсних комбінацій. *Концепція ресурсної асиметрії* спрямована на ідентифікацію унікальних ресурсів та їх перетворення на динамічні здатності. Дослідження показали неузгодженість між ресурсним портфелем і досягненням підприємницького успіху, що підкреслює актуальність *концепції синтезу*, яка, за рахунок симбіозу ключових індикаторів *VRIO* та *RBV-аналізу*, створює організаційну здатність перетворювати динамічні можливості на трансцендентні ресурси, які підпорядковані загальній стратегії розвитку підприємства.

За результатами проведених досліджень у роботі визначено авторську позицію стосовно структури ресурсного портфеля підприємства. Запропоновано виокремити три базові його компоненти: традиційна складова – матеріальні та

фінансові ресурси; інтелектуальна складова – людські, клієнтські, технологічні, організаційні ресурси; компетентнісна складова – управлінські та ментальні ресурси. Їх трансформацію необхідно узгодити з критеріями оптимізації процесів управління ресурсами: унікальністю, рідкістю, гнучкістю, строковістю, доступністю, складністю відтворення, безперервністю, що забезпечують створення ресурсної цінності для всіх стейкхолдерів.

Теоретичні узагальнення дозволяють охарактеризувати ресурсозабезпечення діяльності підприємства як складний та багатогранний процес, спрямований на раціональне використання, нарощення та оптимізацію елементів ресурсного портфеля для формування стійких конкурентних переваг. Ключове завдання полягає у створенні базового алгоритму розробки функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємства за циклом PDCA, а саме: ідентифікації ресурсів, діагностики рівня забезпеченості ресурсами, систематизації ресурсних потоків, розробки плану заходів зі створення організаційного механізму реалізації відповідних програм, оцінювання ефективності ресурсозабезпечення діяльності та формування коригуючих дій (рис.2).

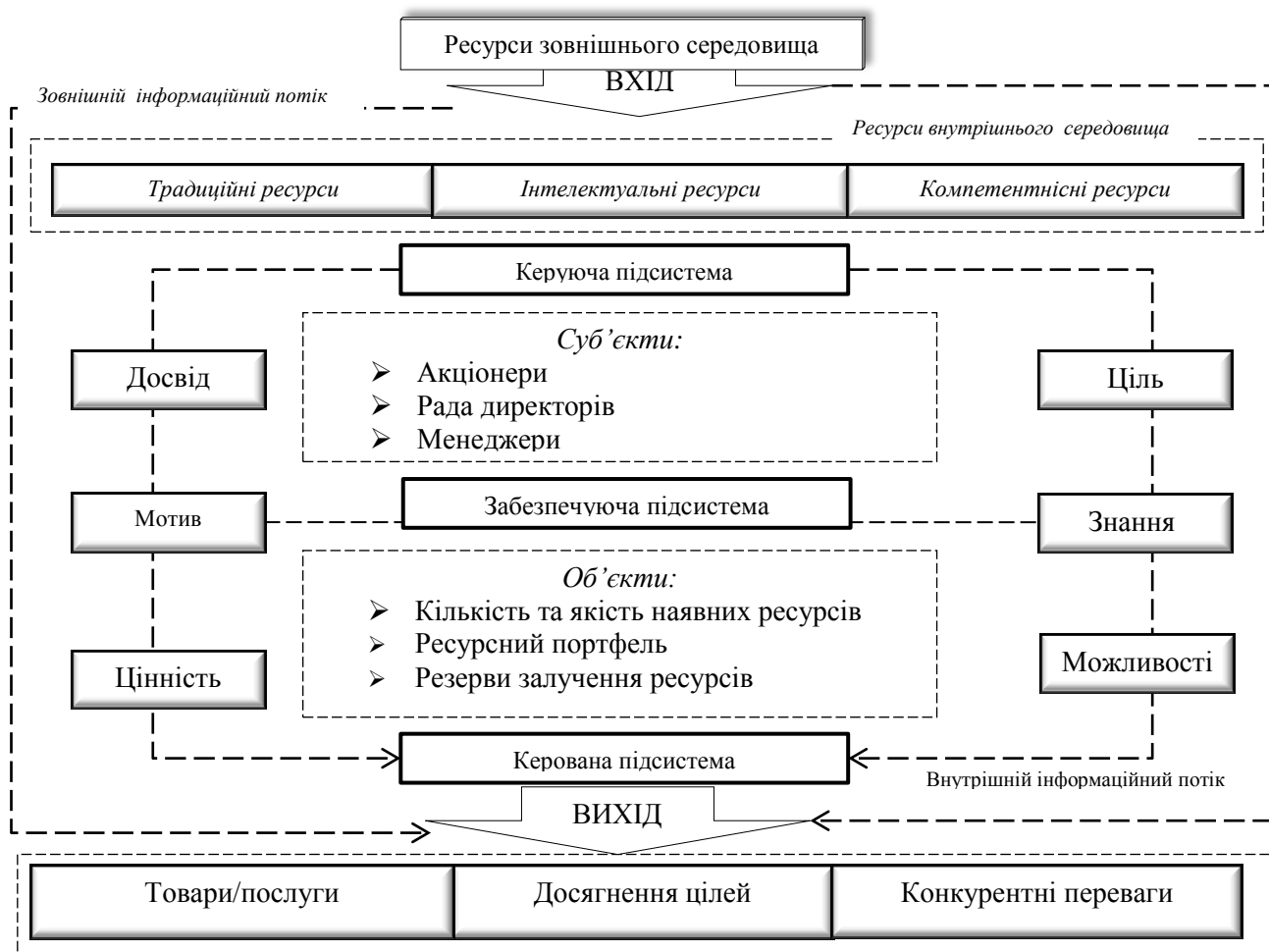

Рис. 2. Функціональна підсистема управління забезпеченням ресурсами діяльності підприємств Джерело: Розроблено автором

Впровадження запропонованої функціональної підсистеми зумовлює необхідність урахування визначених стратегічних намірів, запитів стейкхолдерів,

тенденцій та особливостей розвитку діяльності суб'єктів господарювання. Особливу увагу необхідно приділяти врахуванню сутності та змісту базових і специфічних принципів управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств, застосування яких надає змогу забезпечити досягнення поставлених цілей.

Для оцінювання ефективності результатів дослідження запропоновано використання матриці прийняття рішень на основі застосування VRIO та RBV-аналізу за допомогою сформованої карти конкурентоспроможності ресурсів із використанням порівняльного підходу та коефіцієнтів вагомості елементів ресурсного портфеля, показники яких узгоджені за допомогою методу ієрархії Т. Сааті (рис.3).

Вектор (W)	B _i	Елемент (R)						
		MR	FR	CR	OR	HR	TR	AR
унікальність	b ₁	a ₁₁	a ₁₂	a ₁₃	a ₁₄	a ₁₅	a ₁₆	a ₁₇
гнучкість	b ₂	a ₂₁	a ₂₂	a ₂₃	a ₂₄	a ₂₅	a ₂₆	a ₂₇
рідкість	b ₃	a ₃₁	a ₃₂	a ₃₃	a ₃₄	a ₃₅	a ₃₆	a ₃₇
строковість	b ₄	a ₄₁	a ₄₂	a ₄₃	a ₄₄	a ₄₅	a ₄₆	a ₄₇
відтвореність	b ₅	a ₅₁	a ₅₂	a ₅₃	a ₅₄	a ₅₅	a ₅₆	a ₅₇
доступність	b ₆	a ₆₁	a ₆₂	a ₆₃	a ₆₄	a ₆₅	a ₆₆	a ₆₇
безперервність	b ₇	a ₇₁	a ₇₂	a ₇₃	a ₇₄	a ₇₅	a ₇₆	a ₇₇
Пріоритет								
Ранг								

*Умовні позначення:

Strong – сильна позиція ресурсу;

Relatively strong - умовно сильна позиція ресурсу;

Average - середня позиція ресурсу;

Low - низька позиція ресурсу;

Cost-off - нецінний ресурс.

W₁ – вектор унікальність

W₂ – вектор гнучкість

W₃ – вектор строковість

W₄ – вектор відтвореність

W₅ – вектор доступність

W₆ – вектор безперервність

W₇ – вектор рідкість

b_i – вагові коефіцієнти показників ресурсів i-го рядка

MR – матеріальні ресурси

FR – фінансові ресурси

CR – клієнтські ресурси

OR – організаційні ресурси

HR – людські ресурси

TR – технологічні ресурси

AR – управлінські ресурси

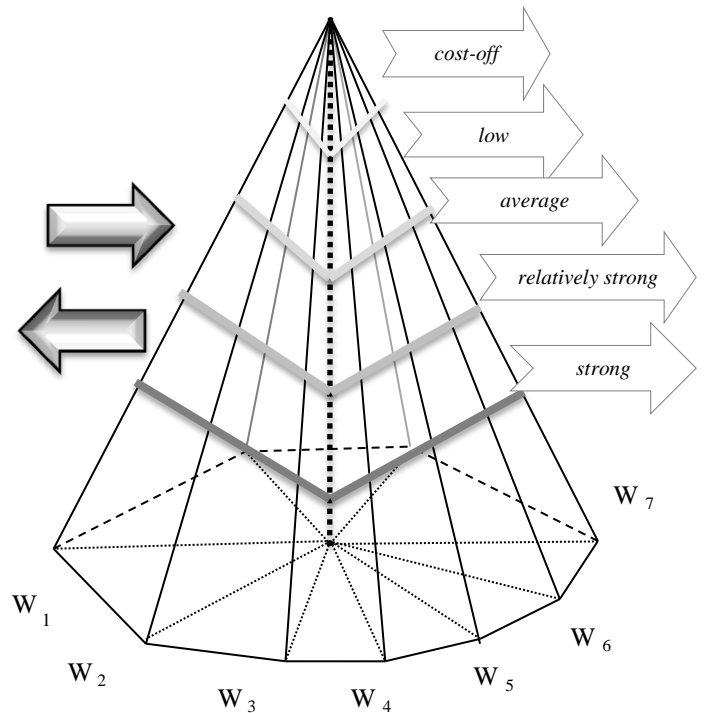

Рис.3. Пірамідальна конструкція ресурсозабезпечення діяльності підприємства Джерело: Розроблено автором

Таким чином, основний поділ проводиться з урахуванням базових властивостей ресурсів, які, в свою чергу, дозволяють визначити ранг ресурсу, що є підставою для формування базису та надбудови площини пірамідальної конструкції ресурсозабезпечення діяльності підприємства.

У розділі 2 «Діагностика ефективності забезпечення ресурсами діяльності підприємств пивоварної промисловості України» визначено особливості та сучасні тенденції розвитку підприємств пивоварної промисловості України; проведено діагностику фінансово-господарської діяльності досліджуваної вибірки підприємств; здійснено аналіз ефективності забезпечення ресурсами їх господарської діяльності.

Пивоварна промисловість є однією з найбільших підгалузей харчової промисловості й важливою складовою економічного потенціалу України, займає

значну нішу в переробній промисловості та є інвестиційно привабливою, як для інвесторів, так і для держави.

В ході дослідження визначено низку негативних тенденцій: з 2013 року спостерігається постійне скорочення обсягів виробництва солодового пива (станом на 2016 рік обсяг його виробництва склав 180 млн дал, що на 47% менше у порівнянні з 2012 роком); зміна смакових переваг споживачів; зниження купівельної спроможності населення; порівняно низький рівень результативності діяльності внаслідок збільшення податків; зниження ефективності діяльності внаслідок нераціонального використання ресурсів і нестачі якісної вітчизняної сировини; високий рівень імпорту матеріалів та напівфабрикатів; процеси консолідації вітчизняних компаній з транснаціональними корпораціями.

Станом на 2016 рік, серед усіх алкогольних продуктів, пиво є лідером продажу із часткою 46,1%, що на 20,5% більше рівня попереднього року, хоча його ціна за даний період підвищилась на 27%. За часткою на ринку найбільшими виробниками пивної продукції в Україні є: ПАТ «СанІнБев Україна» – 31%, ПАТ «Карлсберг Україна» – 30%, ПАТ «Оболонь» – 21% та ТЗОВ «Перша Приватна Броварня» – 9%, які в 2016 році сумарно виробили близько 400 видів пива, з яких 20 є ліцензійними брендами, що у порівнянні з 2008 роком менше на 40%.

Експорт пива в 2016 році склав 19,14 млн дол США, що на 13% менше рівня 2015 року, але в натуральному вираженні експорт пива зріс на 2% – до 7,69 млн дал. Перше місце за експортом займає ПАТ «Оболонь» (49%), на другому місці ПАТ «Карлсберг Україна» (27%), третє місце займає ПАТ «СанІнБев Україна» (14%). Основними покупцями українського пива є: Молдова, Білорусь, Алжир. Імпорт пива в Україну в 2016 році скоротився на 24% – до 2,2 млн дал, проте в грошовому вираженні зріс на 5,2% – до 24,93 млн дол США. Основними імпортерами пива в Україну є: Бельгія, Мексика, Німеччина.

За результатами дослідження фінансово-господарської діяльності пивоварних підприємств (табл.1) визначено наступне: за показником прибутковості перше місце займає ПАТ «Карлсберг Україна», чистий прибуток якого за 2015 рік склав 926 млн грн, що на 80 млн грн перевищує результати 2014 року; на другому місці ПАТ «Охтирський пивоварний завод» – 22 млн грн, що на 19 млн грн менше, порівняно з попереднім роком; на третьому місці ПАТ «Фірма «Полтавпиво»» – 18 млн грн, що на 7 млн грн перевищує результати 2014 року. Збитковим є ПАТ «СанІнБев Україна» – 270 млн грн та ПАТ «Оболонь» – 400 млн грн за результатами 2015 року.

При проведенні діагностики щодо витратності діяльності підприємств було виокремлено дві групи: перша, темпи зростання чистого доходу перевищували темпи зростання витрат, що зумовило зниження останніх на 1 грн чистого доходу (ПАТ «Карлсберг Україна», ПАТ «Фірма «Полтавпиво»», ПАТ «Охтирський пивоварний завод»); друга, з більш високими темпами приросту витрат і як наслідок, зі зростанням показника ресурсомісткості (ПАТ «СанІнБев Україна», ПАТ «Оболонь»).

Дослідження специфіки виробництва пивоварної продукції дозволило визначити диспропорцію елементів ресурсного портфеля, що спричинено

інерційністю розробки та нераціональною політикою управління забезпеченням ресурсами господарської діяльності пивоварних підприємств.

Таблиця 1

Результати діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств пивоварної промисловості України за 2013-2015 рр.

№	Показник	Роки	ПАТ «Карлсберг Україна»	ПАТ «СанІнБев Україна»	ПАТ «Оболонь»	ПАТ «Полтавпиво»	ПАТ «Охтирка»
1.	Чистий дохід, млн грн	2013	3475	3382	2993	125	774
2.		2014	3464	3317	3190	160	803
3.		2015	4580	3821	3642	246	949
4.	Темп приросту,%	2015/2013	32	13	22	97	22
5.	Повна собівартість реал. прод., тис.грн	2013	2788	3589	3203	115	695
6.		2014	2940	3629	3459	150	758
7.		2015	3984	4054	3773	222	974
8.	Темп приросту,%	2015/2013	42	13	18	93	40
9.	Чистий прибуток/(-) збиток млн грн	2015	926	-270	-400	18	22
10.	Витрати на од. реал. прод., грн	2013	0,80	1,06	1,07	0,93	0,89
11.		2014	0,85	1,09	1,08	0,93	0,94
12.		2015	0,87	1,06	1,04	0,90	1,02
13.	Темп приросту,%	2015/2013	8	-	-3	-3	14
14.	Матеріаломісткість на од. реал. прод., грн	2013	0,44	0,52	0,51	0,55	0,43
15.		2014	0,54	0,51	0,55	0,58	0,50
16.		2015	0,58	0,53	0,69	0,62	0,42
17.	Зарплатомісткість на од. реал. прод., грн	2013	0,06	0,07	0,1	0,12	0,14
18.		2014	0,07	0,08	0,9	0,1	0,13
19.		2015	0,06	0,08	0,7	0,08	0,11
20.	Рентабельність/(-) збитковість продукції,%	2013	25	-6	-7	6	11
21.		2014	18	-9	-8	7	5
22.		2015	15	-6	-3	10	-2

Джерело: Розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств

Найбільшу частку в загальній структурі ресурсного портфеля займають ресурси: тара – 44% (склотара – 20%, ПЕТ – 12%, кеги – 8%, металеві банки – 4%), сировина – 26%, енергоресурси – 9%, інтелектуальні ресурси – 17% та інше – 4% (рис.4). За результатами дослідження, пиво в скляній тарі, в середньому, купують 62% споживачів, в пластикових пляшках – 29%, у металевих банках – 6% та інше – 3%. Але в перерахунку на літри в структурі продажів обсягу пива у преформі значно перевершує обсяги продажів пива у склотарі.

В контексті підвищення результативності діяльності підприємств пивоварної промисловості України, актуальними залишаються питання ефективного використання складових ресурсного потенціалу, реструктуризації їх ресурсного портфеля, зміцнення позиції вітчизняних виробників на ринку, запровадження організаційно-економічного механізму здійснення прогресивних змін, формування правової основи для проведення інноваційно-інвестиційної політики.

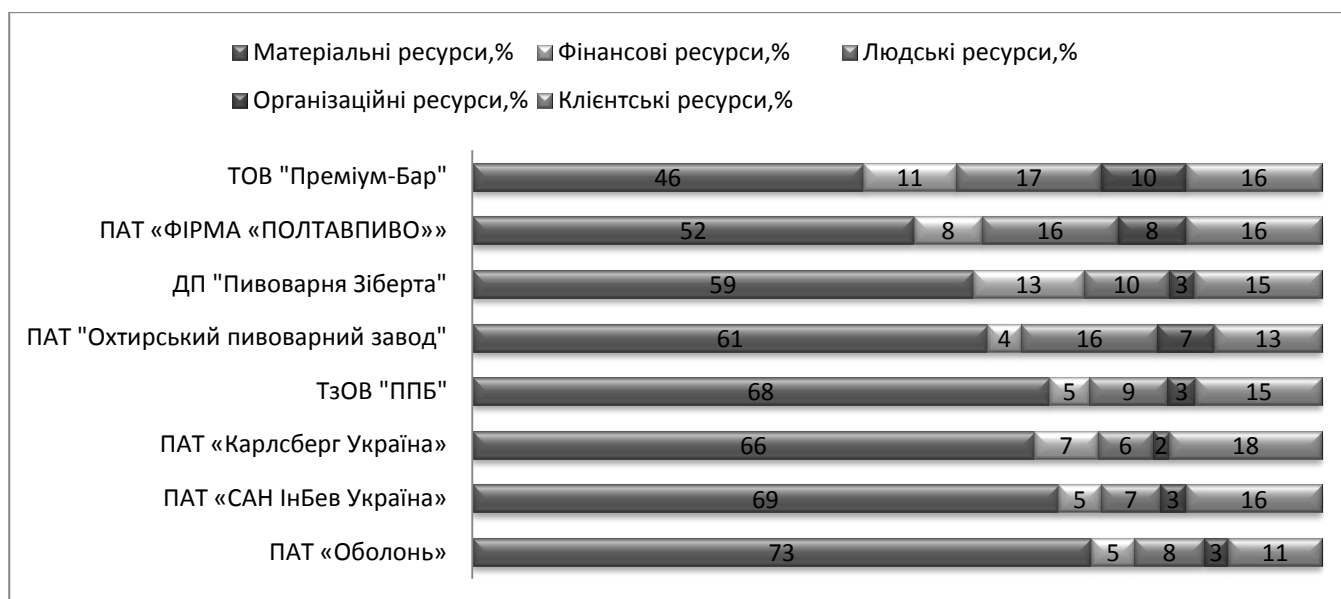

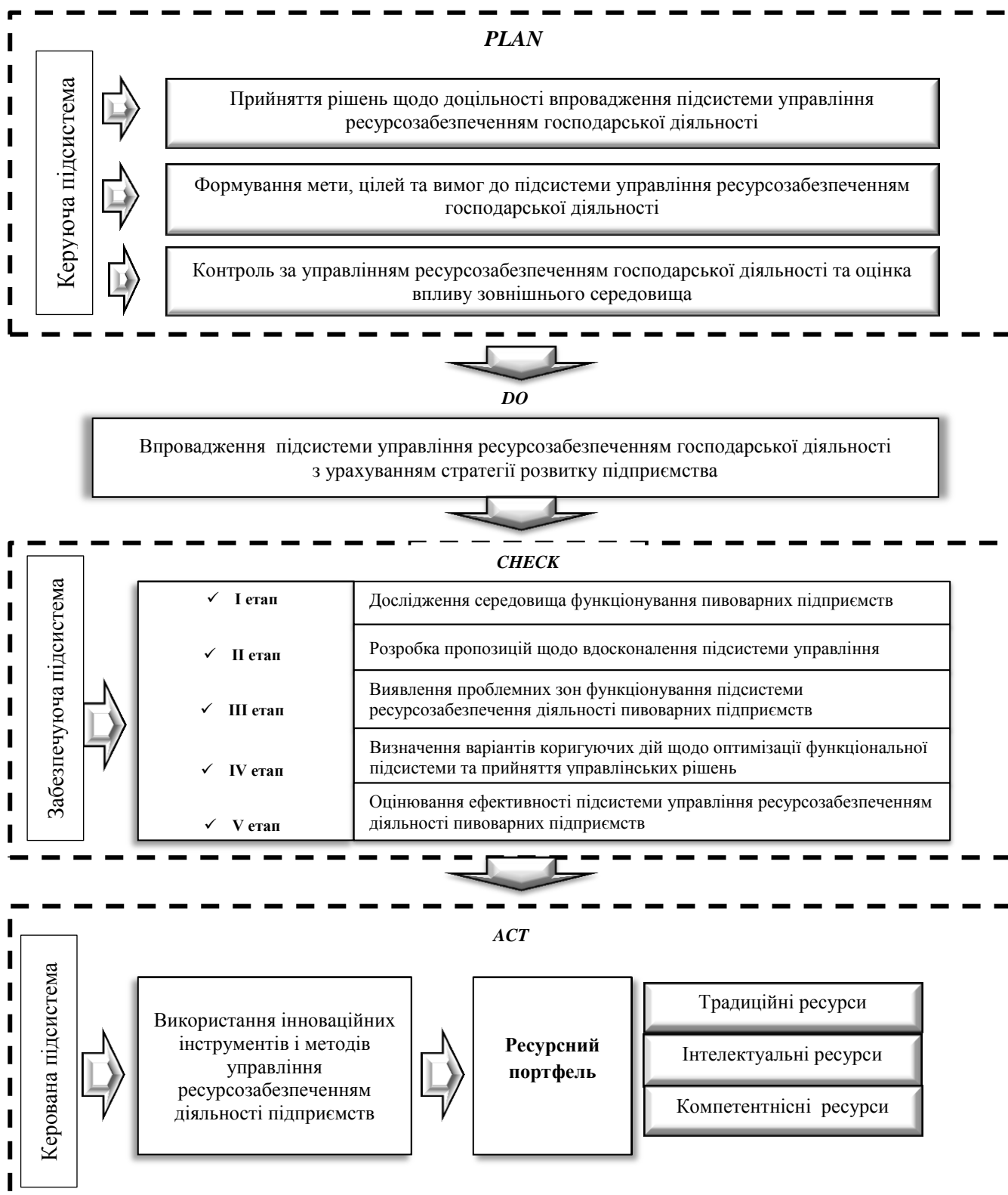
Рис. 4. Структура ресурсного портфеля підприємств пивоварної промисловості України в 2016 р., % Джерело: Складено автором за матеріалами ПАТ «Укрпиво»

Таким чином, у зв'язку з необхідністю економічного зростання підприємств пивоварної промисловості України, доцільними є розробка та впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності ресурсозабезпечення їх господарської діяльності.

У розділі 3 «Формування ефективної моделі управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств пивоварної промисловості України» визначено основні стратегічні пріоритети вдосконалення функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств; запропоновано авторський підхід до формування ефективної моделі управління ресурсозабезпеченням їх господарської діяльності; проведено її апробацію та визначено ефективність реалізованих заходів.

Аналіз діяльності підприємств пивоварної промисловості України свідчить про необхідність їх стратегічного розвитку з урахуванням фінансових, виробничих, інноваційно-інвестиційних, соціальних та інфраструктурних пріоритетів. За результатами комплексного аналізу функціонування пивоварних підприємств, сформованого ресурсного портфеля та ідентифікації взаємозв'язків між його складовими, в роботі побудовано модель управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств даної галузі (рис.5).

Зауважимо, що ефективність моделі управління ресурсозабезпеченням діяльності пивоварних підприємств визначається методом співвідношення очікуваних та отриманих результатів за матрицею VRIO та RBV-аналізу. Запропоновані етапи моделі відображають безперервний, циклічний розвиток функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств в контексті циклу PDCA і спрямовані на формування обґрунтованих довгострокових пріоритетів розвитку, підвищення конкурентоспроможності та їх ринкової вартості.

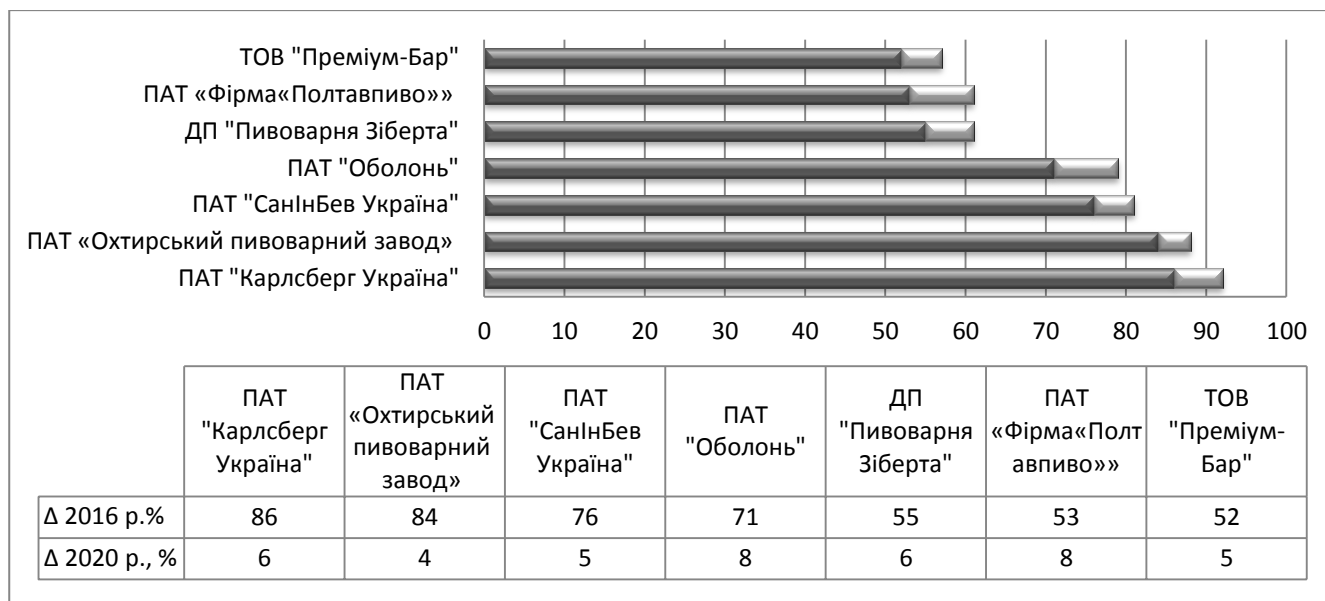

Рис. 6. Прогноз ефективності ресурсозабезпечення діяльності підприємств пивоварної промисловості, 2016-2020 рр, % Джерело: Розроблено автором

Здійснено поділ пивоварних підприємств на три підгрупи за рівнем ефективності забезпечення ресурсами їх діяльності:

1. ПАТ «Карлсберг Україна» – 86% та ПАТ «Охтирський пивоварний завод» – 84%. Безперечним лідером є ПАТ «Карлсберг Україна», однак процес удосконалення його підсистеми має бути циклічним з урахуванням динамічних змін конкурентного середовища. Загалом асиметричність ресурсного портфеля компаній даної групи дозволить утримати ринкові позиції та лояльність споживачів.

2. ПАТ «СанІнБев Україна» – 76%, ПАТ «Оболонь» – 71%. Підприємства з середнім рівнем ефективності. Разом із тим, динамічність ринкового середовища зумовлює підвищення ризиків, а зниження економічної безпеки загрожує втраті їх конкурентних позицій. Таким чином, підприємствам другої групи необхідно циклічно вдосконалювати дану функціональну підсистему, формувати асиметричні ресурсні комбінації та використовувати інноваційний підхід щодо вибору методів конкурентної боротьби з урахуванням досвіду лідерів даної галузі.

3. ДП ПАТ «Оболонь» «Пивоварня Зіберта» – 55%, ПАТ «Фірма «Полтавпиво»» – 53%, ТОВ «Преміум-Бар» – 52%. Підприємства з низьким рівнем ефективності. За результатами проведеної діагностики для підприємств даної групи обґрунтовано рекомендації, що ґрунтуються на актуалізації саме інтелектуальної складової ресурсного портфеля, що підкреслює важливість оптимізації їх стратегічних цілей для утримання конкурентних позицій на ринку.

В результаті проведених досліджень було оцінено прогностичний рівень підвищення ефективності ресурсозабезпечення господарської діяльності: перша група 4-6%, друга група: 5-8%, третя група – 5-8%. Спираючись на фундаментальні положення ресурсної теорії динамічних можливостей було аргументовано, що досліджуваній вибірці пивоварних підприємств доцільно імплементувати запропоновану модель управління ресурсозабезпеченням господарської діяльності, яка базується на актуалізації стратегічних елементів їх ресурсного портфеля.

Запропонований авторський підхід до формування моделі управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємств базується на поглибленому методичному підході, що дозволяє орієнтувати управлінський процес на формування стійких конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що виявляється в поглибленні теоретичних положень, методичних засад і розробці прикладних рекомендацій щодо формування та впровадження ефективної моделі забезпечення ресурсами діяльності підприємств пивоварної промисловості України на основі комплексного дослідження сучасних тенденцій розвитку та перспектив підвищення їх результативності. Основні науково-практичні результати дослідження дозволили зробити такі висновки:

1. За сучасних умов господарювання більшість підприємств функціонують в умовах підвищеної динамічності ринкового середовища, що зумовлено посиленням конкуренції, зростанням запитів споживачів та швидким прискоренням науково-технічного прогресу, де ресурси є драйвером формування компетенцій, цінностей та динамічних можливостей підприємства. Актуальність проблематики та багатогранність категорії «ресурси» зумовили наявність значної кількості різноспрямованих концепцій, а саме: класичної, динамічних можливостей та асиметрії. З розвитком ресурсних теорій актуалізується значущість стратегічних ресурсів як сукупності унікальних ресурсних властивостей, які здатні забезпечити довгострокові конкурентні переваги. В контексті реляційної концепції було виокремлено стратегічні ресурси: часові, просторові та трансцендентні, на базі чого було сформовано концепцію синтезу, яка ґрунтується на організаційній здатності перетворювати динамічні можливості на трансцендентні ресурси. Узгодженість факторів виробництва, ресурсних потоків, ресурсного потенціалу і стратегічних ресурсів підвищують ефективність ресурсозабезпечення господарської діяльності підприємств.

2. В ході дослідження встановлено, що ключова ідея ресурсних теорій полягає в ідентифікації, систематизації та управлінні ресурсами підприємства. На основі еволюційних підходів до класифікації ресурсів підприємствам було запропоновано здійснювати їх розподіл за такими напрямками: *традиційні* – матеріальні та фінансові ресурси; *інтелектуальні* – людські, клієнтські, організаційні та технологічні ресурси; *компетентнісні* – управлінські та ментальні ресурси, структуризація яких дозволяє побудувати ресурсний портфель підприємства.

3. На підставі узагальнення розробок теоретичного, методичного та прикладного характеру було сформовано сучасну функціональну підсистему управління ресурсозабезпеченням господарської діяльності. Ідентифіковано взаємопов'язану сукупність її елементних складових: мету, об'єкт, суб'єкт, принципи, функції та методи. Кожен з елементів набуває особливого сутнісного значення та впливає на досягнення поставлених результатів. Так, мета управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємства виходить зі стратегічних цілей та його місії. Конкретизація об'єкта менеджменту дозволяє ідентифікувати керований елемент, на який буде здійснюватися вплив керованої підсистеми. У свою чергу суб'єкт управління спонукає до виконання поставленої мети, ґрунтуючись на функціях: планування, організації, мотивації та контролю. Реалізація вказаних функцій здійснюється за допомогою економічних, адміністративних, організаційних і соціально-психологічних методів. Чітка взаємодія основних елементів менеджменту дозволяє підвищити ефективність ресурсозабезпечення господарської діяльності підприємств.

4. Сформовано методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності забезпечення ресурсами діяльності підприємства, який ґрунтується на ідентифікації складових ресурсного портфеля, побудові формалізованої матриці пріоритетів

ресурсів із позиції синтезу VRIO і RBV-аналізу, розрахунку вагомості елементів ресурсного портфеля за факторами: унікальності, субститутності, цінності, достатності, мобільності, строковості, комплементарності, з використанням індексу узгодженості для зниження суб'єктивізму оцінювання за допомогою методу ієрархій Т.Саати та побудові графоаналітичної моделі у вигляді пірамідальної конструкції відповідно до рівнів розподілу ресурсів.

5. Динамічність зовнішнього середовища функціонування підприємств пивоварної промисловості зумовлює необхідність вирішення ряду актуальних питань щодо оптимізації обсягів виробництва та збуту, зниження собівартості виробництва та підвищення їх конкурентоспроможності. Дослідження підтверджують, що пивоварна промисловість характеризується агресивною конкуренцією: ПАТ «СанІнБев Україна» – 31%, ПАТ «Карлсберг Україна» – 30%, ПАТ «Оболонь» – 21% та ТЗОВ «Перша Приватна Броварня» – 9 % ринку станом на 2016 рік. Призупинило свою діяльність ПАТ «Ефес Україна», яке ще на початок 2015 року мало частку ринку на рівні 5%. За показником чистого доходу перше місце займає підприємство ПАТ «Карлсберг Україна» – 4,6 млрд грн, на другому місці ПАТ «СанІнБев Україна» – 3,8 млрд грн, третє місце належить ПАТ «Оболонь» – 3,6 млрд грн. Серед крафтових виробників пива лідером є ПАТ «Фірма «Полтавпиво»», чистий дохід якого за 2015 рік збільшився на 53,2% та ПАТ «Охтирський пивоварний завод» із підвищенням річного темпу зростання даного показника на 18,2%.

6. Загострення конкуренції на ринку слабоалкогольної продукції, обмеженість джерел надходження якісної сировини є чинниками збільшення собівартості реалізованої продукції, що актуалізує проблематику дослідження щодо підвищення ефективності забезпечення ресурсами господарської діяльності підприємств пивоварної промисловості України. На основі діагностики рівня забезпечення ресурсами господарської діяльності було визначено диспропорцію елементів ресурсного портфеля, що спричинена інерційністю розробки та нерациональною політикою управління забезпечення ресурсами господарської діяльності. Реалізація інноваційно-інтелектуальних ресурсних комбінацій дозволить використати ресурсну асиметрію як ключову конкурентну перевагу. На сьогоднішній день підприємства пивоварної промисловості потребують ідентифікації та посилення саме інтелектуальної складової ресурсного портфеля.

7. Практична імплементація функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням господарської діяльності на підприємствах пивоварної промисловості України може бути здійснена тільки з урахуванням особливостей самого виду діяльності, специфіки бізнес-середовища функціонування та рівня інвестиційної привабливості. Для перевірки ефективності моделі управління забезпеченням ресурсами діяльності підприємств необхідним є співставлення отриманих результатів з прогнозними. В межах обраної вибірки досліджуваних підприємств за рівнем ефективності ресурсозабезпечення господарської діяльності було здійснено розподіл на три групи: до першої групи входять: ПАТ «Охтирський пивоварний завод» – 84%, ПАТ «Карлсберг Україна» – 86%, які мають високий рівень ефективності; до другої групи входять: ПАТ «СанІнБев Україна» – 76%, ПАТ «Оболонь» – 71% із середнім рівнем ефективності; до третьої групи: ДП ПАТ «Оболонь» «Пивоварня Зіберта» – 55%, ПАТ «Фірма «Полтавпиво»» – 53% і ТОВ «Преміум-Бар» – 52% і із низьким рівнем ефективності. За результатами оцінювання доведено, що для підприємств пивоварної промисловості актуальними є: створення функціональної підсистеми управління ресурсозабезпеченням господарської

діяльності, визначення вагомості складових ресурсного портфеля, а також окреслення потенційних можливостей їх стратегічного розвитку.

8. В результаті проведених досліджень визначено прогностичний рівень ефективності забезпечення ресурсами діяльності пивоварних підприємств в межах 4-10%, що підтверджує доцільність реалізації запропонованої моделі. Спираючись на фундаментальні положення ресурсних концепцій аргументовано, що пивоварним підприємствам доцільно дотримуватись ресурсного підходу, який базується на актуалізації трансцендентних, інноваційних, технологічних, клієнтських та людських ресурсів, з метою: раціоналізації ресурсовикористання, зниження рівня собівартості продукції, формування стійких конкурентних переваг, зростання прихильності споживачів, ринкової частки та вартості бізнесу в цілому, що є запорукою реалізації стратегії розвитку пивоварної промисловості в сучасних умовах господарювання.

Виходячи з викладеного вважаємо, що вагомим пріоритетом розвитку підприємств пивоварної промисловості України є наявність потенційних можливостей формування стійких конкурентних переваг, збільшення ринкової вартості та результативності діяльності на основі ефективного забезпечення ресурсами їх господарської діяльності.

ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у наукових фахових виданнях:

1. Теплюк М. А. Напрямок підвищення ефективності діяльності забезпечення ресурсами підприємства за рахунок ресурсозбереження / Г. О. Швиданенко, М. А. Теплюк // Економіка та підприємництво: Зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2014. – № 32. – С. 143-149 (0,6 д.а., особисто автору - 0,4 д.а.: ключові індикатори елементного складу ресурсного портфеля);

2. Теплюк М. А. Сутнісна характеристика та таксономія ресурсів підприємства / М. А. Теплюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 13. – С. 80-84 (0,5 д.а.);

3. Теплюк М. А. Особливості формування ресурсного забезпечення діяльності підприємства / М. А. Теплюк // Вісник Одеського національного університету – 2015. – Том 20. – № 3. – С. 150-154. (0,5 д.а.);

у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз:

4. Теплюк М. А. Ресурсний портфель як ключовий фактор ефективності ресурсозабезпечення діяльності підприємства / М. А. Теплюк // БІЗНЕС ІНФОРМ (Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РІНЦ, Index Copernicus, СОРАС Union Catalogue). – 2016. – № 2. – С. 279-285 (0,5 д.а.);

5. Теплюк М. А. Пріоритетність процесів ресурсозабезпечення діяльності підприємства / М. А. Теплюк // Економічний форум (Ulrich's Periodicals Directory, РІНЦ, Index Copernicus). – 2016. – № 2. – С. 216-223 (0,6 д.а.);

6. Теплюк М. А. Формування підсистеми управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності на основі симбіозу теорії та практики / М. А. Теплюк // Економічний форум (Ulrich's Periodicals Directory, РІНЦ, Index Copernicus). – 2016. – № 3. – С. 245-253 (0,7 д.а.);

7. Tepliuk M. A., Investment Attractiveness of Enterprises in the Context of Effective Management of Resource Provision / М. А. Tepliuk, М. А. Budiaiev // БІЗНЕС ІНФОРМ (Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РІНЦ, Index Copernicus, СОРАС Union Catalogue). – 2016. – № 7. – С. 114-118 (0,8 д.а., особисто

автору – 0,4 д.а.: розглянуто ефективність управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства на основі симбіозу ресурсних концепцій);

у науковому виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз:

8. Теплюк М. А. Забезпечення конкурентних переваг у контексті формування ресурсного портфеля підприємства / М. А. Теплюк, Г. О. Швиданенко, І. І. Декрет. // Молодий вчений (РІНЦ, Scholar Google, ОАЛ, Cite Factor, Research Bible, Index Copernicus). – 2016. – № 12.1 (40). – С. 1001–1006. (0,10 д.а. особисто автору - 0,4 д.а., досліджено елементи формування ресурсного портфеля в контексті традиційних та інтелектуальних ресурсів підприємства);

в інших наукових виданнях:

9. Теплюк М. А. Формування ресурсного портфеля та його роль в ефективному розвитку підприємства / Г. О. Швиданенко, М. А. Теплюк // Проблеми сталого розвитку економіки України в умовах інтеграційних процесів: зб. матер. Міжнар. наук. - практ. конф. (м. Ужгород, 5-6 грудня 2013 р.). – УжНУ, 2014. – С. 134-137. (0,5 д.а.);

10. Теплюк М. А. Особливості оцінювання інтелектуальних ресурсів підприємства / М. А. Теплюк // Формування інноваційної економіки: світовий досвід та вітчизняні реалії: зб. матер. Міжнар. наук. - практ. конф. (м. Херсон, 12-13 грудня 2014 р.). – ХДУ, 2014. – С. 126-130. (0,3 д.а.);

11. Теплюк М. А. Раціоналізм ресурсного забезпечення діяльності підприємства / М. А. Теплюк // Проблеми сучасної економіки: зб. матер. Міжнар. наук. - практ. конф. (м. Запоріжжя, 11-12 вересня 2015 р.). - Східноукраїнський інститут економіки та управління, 2015. – С. 101-103. (0,2 д.а.);

12. Теплюк М. А. Моделювання системи управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства / М. А. Теплюк // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: зб. матер. Міжнар. наук. - практ. конф. (м. Одеса, 25-26 вересня 2015 р.). – ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2015. – С. 126-130. (0,2 д.а.);

13. Теплюк М. А. Управління ресурсним забезпеченням діяльності пивоварних підприємств в умовах глобалізації національної економіки / М. А. Теплюк // Стратегії, проблеми та регулювання економічних систем в умовах макроекономічної нестабільності: зб. матер. Міжнар. наук. - практ. конф. (м. Миколаїв, 18-19 вересня 2016 р.). – Миколаїв: Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини «Університет «Україна»», 2016. – С. 100-104. (0,2 д.а.);

14. Теплюк М. А. Мейнстрим – ресурсозабезпечення діяльності підприємства / М. А. Теплюк // Ресурсний потенціал регіонів України: зб. матер. Міжнар. наук. - практ. конф. (м. Львів, 29-30 січня 2016 р.). – Львів: Львівська економічна фундація, 2016. – С. 100-104.(0,2 д.а.);

15. Теплюк М. А. Сучасні тенденції розвитку підприємств пивоварної промисловості України / М. А. Теплюк // Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку: зб. матер. Всеукр. наук. практ. конф. (м. Київ, 29-30 березня 2016). – К.: КНЕУ, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/19042> – (0,2 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Теплюк М. А. Ефективність забезпечення ресурсами діяльності підприємства (за матеріалами підприємств пивоварної промисловості України). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2017.

Дисертація присвячена питанням ефективного забезпечення ресурсами діяльності підприємств пивоварної промисловості України.

Поглиблено теоретико-методичні основи управління ресурсами підприємства, а саме: досліджено взаємозв'язок між економічною сутністю категорії «ресурси» та такими поняттями, як стратегічні ресурси, ресурсний потенціал, ресурсне забезпечення. Обґрунтовано необхідність розподілу ресурсів підприємства на традиційні, інтелектуальні та компетентнісні на базі чого сформовано елементну структуру їх ресурсного портфеля.

Удосконалено методичний підхід щодо управління ресурсозабезпеченням господарської діяльності за допомогою ефективною моделі управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємства. Здійснено аналітичне оцінювання сучасного стану, динаміки, проблем, перспектив і потенційних можливостей розвитку пивоварних підприємств України.

Запропоновано функціональну підсистему управління забезпеченням ресурсами діяльності пивоварних підприємств, проведено її апробацію та визначено ефективність запропонованих заходів. Розроблено практичні рекомендації щодо адаптації моделі управління ресурсозабезпеченням діяльності підприємства.

Ключові слова: ресурси підприємства, стратегічні ресурси, ресурсний портфель, традиційні ресурси, інтелектуальні ресурси, компетентнісні ресурси, трансцендентні ресурси, ефективність забезпечення ресурсами, динамічні можливості, стратегія розвитку.

АННОТАЦИЯ

Теплюк М. А. Эффективность обеспечения ресурсами деятельности предприятия (по материалам пивоваренных предприятий Украины). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – Экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». – Киев, 2017.

Диссертация посвящена вопросам эффективного обеспечения ресурсами деятельности предприятий пивоваренной промышленности Украины.

Уточнена взаимосвязь между экономической сущностью категорий «ресурсы» и такими понятиями, как стратегические ресурсы, ресурсные потоки, ресурсный потенциал, ресурсное обеспечение. В структуре ресурсов предприятия идентифицированы три группы: традиционные (материальные и финансовые), интеллектуальные (человеческие, клиентские, технологические, организационные) и компетентностные (управленческие и ментальные).

Идентифицированы и систематизированы ресурсы предприятия с учетом уровня значимости, а также сформирована элементная структура ресурсного портфеля. Адаптирован к практическому использованию методический базис оценивания эффективности обеспечения ресурсами предприятия с учетом современных тенденций и стратегий его развития.

Предложен концептуальный подход к построению эффективной модели управления обеспечением ресурсами деятельности предприятия, базирующийся на процессах формирования организационной способности трансформации возможностей в трансцендентные ресурсы. Разработан базовый алгоритм функциональной подсистемы управления ресурсообеспечением по циклу PDCA, а именно: идентификации ресурсов, диагностики уровня обеспечения ресурсами, систематизации ресурсных потоков, разработки плана мероприятий по созданию организационного механизма реализации соответствующих программ, оценивания эффективности ресурсообеспечения деятельности и формирования корректирующих действий.

Проведено аналитическое оценивание современного состояния, динамики, проблем, перспектив и потенциальных возможностей развития пивоваренных предприятий Украины. В рамках авторского подхода были апробированы предложения по формированию функциональной подсистемы управления обеспечением ресурсами деятельности пивоваренных предприятий, реализация которых подтверждена справками о внедрениях.

Определены основные риски функционирования и развития пивоваренных предприятий и разработан комплекс мер, реализация которых позволит адаптировать данную модель относительно стратегических целей. Спрогнозирован уровень эффективности обеспечения ресурсами деятельности предприятий пивоваренной промышленности на основе ключевых показателей и синтезирования матриц VRIO и RBV-анализа. Результаты реализации подтвердили экономическую целесообразность внедрения.

Ключевые слова: ресурсы предприятия, стратегические ресурсы, ресурсный потенциал, ресурсный портфель, традиционные ресурсы, интеллектуальные ресурсы, компетентностные ресурсы, трансцендентные ресурсы, эффективность обеспечения ресурсами, динамические возможности, стратегия развития.

ABSTRACT

Tepluk M. A. The efficiency of the resources supplying in the activity of enterprises (based on the materials about brewing industry enterprises of Ukraine). – Manuscript.

The thesis for obtaining the scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04. – Economics and Management of Enterprises (by the economic

activity types). – SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman». – Kyiv, 2017.

Dissertation is devoted to the issues of effective resource supplying of enterprises activities in the brewing industry of Ukraine.

To extend the theoretical and methodological foundations of enterprise resource management, there was investigated the correlation between the economic essence category of "resources" and concepts such as strategic resources, resource potential, resource support, the necessity of allocating resources to traditional, intellectual and competence formed elemental structure of the resource portfolio. Methodical approach of resources supplying management in economic activities according to upgraded adaptive model and implemented functional management subsystem was improved.

The analytical evaluation was held about the current state, dynamics, problems, prospects and potential of breweries in Ukraine. The approach was proposed the to develop a system of effective provisioning of the company, carried out to the brewing industry and tested to determine the effectiveness of the proposed measures.

The functional subsystem of management resources supplying was proposed and tested through implementation in enterprises brewing industry to determine the efficiency of the proposed measures. In addition the practical recommendations for adaptation of resources supplying management model of the company was developed.

Keywords: company's resources, strategic resources, resource potential, resource portfolio, traditional resources, intellectual resources, competence resources, transcendent resources, efficiency of resource supplying, dynamic abilities, strategy of development.